

משרד החינוך – שיטות תקצוב "על קצה המזלג"

בתקציב הרשות המקומית, פרק נכבד מוקדש בד"כ לתחום החינוך. לא רק שזהו תחום עתיר כספים, זהו גם אחד התחומים המעניינים ביותר את תושבי הרשות המקומית ובבחריה.

להלן תמצית שיטות ההתחשבות הכספית בין משרד החינוך לרשויות המקומיות. תמצית זו הינה כללית ואינה מכילה נושאים ייחודיים לרשויות ו/או הסכמים מקומיים.

מסמך זה אינו מהווה ייעוץ מקצועי.

1. גני ילדים

גני טרום חובה

גני טרום חובה אינם כלולים בחוק חינוך חנם בכל הארץ, אלא באזורי עדיפות א'.

השתתפות המשרד באחזקת גני ילדים: ילד בגיל 3 או 4 הוא ילד שמלאו לו 3 או 4 שנים לפני יום א' בטבת של שנת הלימודים.

שיטת ההשתתפות: משרד החינוך מפעיל מערכת שכר לימוד מדורג לגילאי 3-4 שנקבע על פי העיקרון של הכנסה חודשית ברוטו ממוצעת לנפש.

שיעור השתתפות – השתתפות המשרד הינה בגובה 75% מן ההפרש שבין שכר הלימוד המלא לבין תשלום ההורים – לדרגות ההנחה בהתאם לעדכון שכר הלימוד המתעדכן מדי חודש.

ההפרש הנוסף בשיעור של 25% בין שכר הלימוד שנקבע לבין תשלום ההורים הוא ע"ח הרשות המקומית.

שכר הגננות משולם ע"י משרד החינוך ומקוזז מהרשויות המקומיות בדוח ההתחשבות (שכל"מ) – בשם "גננות עודפות".

גני חובה

גני חובה פועלים מכח חוקי החינוך והתקנות. אחריות המימון והתפעול מוטלת במשותף על משרד החינוך והרשות המקומית.

שכר הגננות משולם ע"י משרד החינוך שהן עובדות מדינה. שכר עוזרות

הגננות משולם ע"י העירייה, ומשרד החינוך מחזיר לעירייה את שכרן עפ"י עלות שכר תיקנית בהתאם להסכם עם השלטון המקומי.

השתתפות המשרד מכסה את ההוצאה לשכר, בעוד שהוצאות התפעול ממומנות על ידי הרשות המקומית.

ילדי החובה נחשבים ילדים שמלאו להם 5,6 שנים לפני יום א' בטבת של שנת הלימודים וכן ילדים שנשארים שנה נוספת בגן חובה באישור השירות הפסיכולוגי החינוכי.

תקן גני ילדים: התקן לגני ילדים מוכן ע"י המינהל לתיקשוב ומערכות מידע במשרד החינוך.

מקורות המידע לקביעת התקן: מספר ילדי החובה שנרשמו לרשות המקומית, מספר הגננות המועסקות בכל יישוב ובכל מגמה ע"י משרד החינוך, אישור תוספת ילדי סטייה בחינוך המיוחד.

תהליך קביעת התקן: הנורמה לקביעת מספר משרות הגננות עומד על 31 ילדים לרשות מקבלת מענק ו- 33 ילדים לרשות נטולת מענק.

מכאן, לא מתוקצבים גנים אלא ילדים ומפתח משרות.

את משרד החינוך לא מעניין אם הגנים מלאים או לא, מבחינתם הם יממנו גם חלקיות משרות, המפתח הוא 31 ילדים לגן או 33 ילדים לגן.

2. בתי ספר יסודיים

מורי בתי הספר היסודיים הם עובדי מדינה ושכרם משולם ע"י משרד החינוך.

ההתחשבות עם משרד החינוך בנושא זה נוגעת במיוחד למערך שירותי העזר כולל שירותי היקף כוללים שאינם שירותי חינוך אך נחוצים לתפעול שוטף ויעיל של המערכת.

במערך שירותי העזר כלולים הנושאים: שרתים, מזכירים, סייעות טיפוליות, אבטחת מוסדות חינוך, לבורנטים, ספרנים, עובדי אחזקה, אחראי לציוד אור-קולי ועובדי סיוע.

א. שרתים

שיטת ההשתתפות – השרתים מועסקים ע"י הרשויות המקומיות. המשרד מעביר תשלום לפי קריטריונים:

כיתות א' - ו' = 4.44 כיתות = 1 משרת שרת

כיתות ז' – ט' = 6.15 כיתות = 1 משרת שרת

שיעור ההשתתפות – בהתאם למוסכם השתתפות המשרד היא בעלות 87% של משרה לתקופה של 12 חודשים, ההשתתפות היא על פי עלות ממוצעת של משרה שנקבעה.

ב. חוות חקלאיות ומרכזים ימיים, בתי"ס למחוננים ובתי"ס מחוזיים אחרים

נוסחת החישוב על פיה מועברים התשלומים בגין שרתים ומזכירים במוסדות אלו היא לפי:

$$\text{סה"כ שעות שבועיות מאושרות} = \frac{\text{סה"כ כיתות לצורך החישוב}}{31 \text{ ש"ש}}$$

משרת שרת = 4.44 כיתות

משרת מזכיר = 14 כיתות

ג. מזכירים

שיטת ההשתתפות – המזכירים מועסקים ע"י הרשויות המקומיות. המשרד מעביר תשלום לפי הקריטריון של משרה לכל 14 כיתות.

שיעור ההשתתפות – השתתפות המשרד היא בעלות 87% של משרה, לתקופה של 12 חודשים. ההשתתפות היא על פי עלות ממוצעת שנקבעה.

ד. חינוך מיוחד

סייעות חינוכיות – טיפוליות

הקצאת סייעות חינוכיות טיפוליות הינה על פי סוגי הקצאה המפורטת להלן:
 הקצאה אוטומטית של סייעות למסגרות החינוך המיוחד – על פי סוג הכיתה
 כדלקמן:-

1. בבתי ספר לחינוך מיוחד א' – ט'

מספר שעות עבודה בשבוע של סייעת כיתתית	סוג כיתה	קוד
33.5	פיגור קל רב – בעייתי	16
33.5	הפרעות התנהגותיות/ רגשיות קשות	17
33.5	ליקויי למידה רב – בעייתיים	20
33.5	מעוכבי התפתחות	29
33.5	מעוכבי שפה	30

2. בכיתות חינוך מיוחד בבתי ספר יסודיים רגילים

מספר שעות עבודה של סייעת כיתתית		סוג כיתה	קוד
חטיבות ביניים רגילות	בתי"ס יסודיים רגילים		
37.5	33.5	חרשים / כבדי שמיעה רב בעייתיים	11
37.5	33.5	עיוורים / ליקויי ראייה רב בעייתיים	12
	24	משכל גבולי רב – בעייתי	23
	24	פיגור קל רב בעייתי	16
	24	הפרעות התנהגותיות / רגשיות קשות	17
	24	ליקויי למידה רב בעייתיים	20
	24	מעוכבי התפתחות	29
	24	מעוכבי שפה	30

שעות העבודה של הסייעת הבית ספרית בכל בתי הספר הרשומים לעיל, כוללות את שעות העבודה הנוספת הנדרשת מהסייעת מחוץ לשעות הלימודים בכל יום.

3. בכיתות חינוך מיוחד שבהן הוארך יום הלימודים בגין חוק החינוך המיוחד

בבתי ספר לחינוך מיוחד

קוד	סוג כיתה	שעת סיום הלימודים בימים		מספר שעות העבודה של הסייעת	שיעור ההשתתפות	בתי ספר בישובים בהם מופעל שבוע לימודים בן 41 שעות
		א' – ה'	יום ו'			
15	פיגור בינוני רב בעייתי	14:30	11:50	42.5	100%	47
26	פיגור בינוני מורכב	14:30	11:50	42.5	100%	47
24	פיגור קשה/עמוק/סיעודיים	14:30	11:50	42.5	100%	47
21	אוטיסטים	16:45	12:45	56	100%	56
28	הפרעות נפשיות קשות (חולי נפש)	16:00	11:50	50	100%	50
19	משותקי מוחין ונכויות פיזיות קשות רב-בעייתיים	14:30	11:50	42.5	100%	47
11	חרשים/כבדי שמיעה רב בעייתיים	14:30	11:50	42.5	100%	47
12	עיוורים/ליקויי ראייה רב בעייתיים	14:30	11:50	42.5	100%	47

כיתות חינוך מיוחד בבתי ספר של החינוך הרגיל

קוד	סוג כיתה	שעת סיום הלימודים בימים		מספר שעות העבודה של הסייעת	שיעור ההשתתפות	בתי ספר בישובים בהם מופעל שבוע לימודים בן 41 שעות
		א' – ה'	יום ו'			
15	פיגור בינוני רב בעייתי	14:30	11:50	42.5	100%	47
26	פיגור בינוני מורכב	14:30	11:50	42.5	100%	47
24	פיגור קשה/עמוק/סיעודיים	14:30	11:50	42.5	100%	47
21	אוטיסטים	16:45	12:45	56	100%	56
19	משותקי מוחין ונכויות פיזיות קשות רב – בעייתיים	14:30	11:50	42.5	100%	46.5

סייעות צמודות

את השעות שנותרו לאחר הקצאת סייעות בית ספריות, מקצה אגף חינוך מיוחד, באמצעות אמח"י, להעסקת סייעות למחוזות. המכסה המחוזית מיועדת להשלמת צרכים.

סייעות בית ספריות (תגבור)

בנוסף להקצאה האוטומטית של סייעות כיתתיות, ניתן להקצות תוספת שעות סיוע מתוך מכסה מחוזית העומדת לרשות המחוז מדי שנה. מימון הסייעות הינו במימון של 70% עד 100% לפי קריטריונים שנקבעו.

4. בתי ספר בניהול עצמי

מסגרת הניהול העצמי הינה ביטוי להגברת האוטונומיה הבית ספרית. ביסוד תפיסה זו הופך בית הספר להיות מוקד דומיננטי לבחירה בנושאים פדגוגיים, מינהל ותקציב.

בתי ספר בניהול עצמי מהווים חולייה בתהליך של האצלת סמכויות מן הרשות המרכזית ונציגיה (מפקחים, פקידי משרד החינוך והתרבות) ומן הרשות המוניציפאלית לידי "יחידת הביצוע" – דהיינו: ביה"ס.

השתתפות משרד החינוך בבתי"ס בניהול עצמי הינה כדלהלן:

בכל יישוב בו מופעלת המסגרת **על כל המוסדות**, משתנים בסיסי השתתפות המשרד בתחומי רמת השירות.

כמו כן משתנה שיטת ההקצאה מחישוב לכיתה לחישוב לתלמיד באופן הבא:

כיתות א' – ו'

שרת 0.0074 משרה לתלמיד מעלות שרת

מזכיר 0.0024 משרה לתלמיד מעלות

אחזקת בתי"ס בניהול עצמי

אחזקה 0.0015 משרה לתלמיד מעלות עובד סיוע

כיתות ז' – ח'

שרת	0.0056	משרה לתלמיד מעלות שרת
מזכיר	0.0024	משרה לתלמיד מעלות מזכיר
אחזקה כנ"ל.		

5. הכנסות חטיבת ביניים

משרד החינוך מעסיק את מורי חטיבת הביניים ישירות. העובדים האחרים כגון: מזכירים, שרתים, ספרנים, לבורנטים ועובדי אחזקה מועסקים ע"י הבעלות, והמימון עבורם מועבר באמצעות מערכת התשלומים המאוחדת (שכל"מ).

משרד החינוך אינו מתקצב לחטיבות הביניים הוצאות נוספות שאינן שכר כגון: אחזקה, ציוד, חומרים וכו'. הוצאות אלו הינן על הבעלות, המממנת את חלקן או את רובן ע"י גבייה מהתלמידים והשתתפות הרשות המקומית.

ההתחשבות בין משרד החינוך לבין הבעלות נעשית באמצעות דו"ח שאילת והשאלת מורים.

הגירעונות הנוצרים בדרך כלל בחטיבות הביניים נובעים מ:

- מתן עודף שעות הוראה מעבר לתקן,
- מתן עודף משרות מנהל,
- חריגה ברמת השכר מתקן המשרות הללו,
- נטל ההוצאות השוטפות אשר אינן מתוקצבות כלל ע"י משרד החינוך.

1. שעות ההוראה

תקן שעות הוראה בסיסיות

הקצאת שעות הלימוד לחטיבת הביניים הינה עפ"י תקן לתלמיד, שעות התקן יכללו את שעות הניהול ושעות החינוך ויוקצו לבית הספר עפ"י מספר התלמידים. שעות התקן מוקצות על פי המתכונת הבאה:

הקצאת שעות התקן הבסיסי היא שיויונית אך היא משתנה בהתאם למספר התלמידים בכיתה ועל פי תחשיב שכבתי של מספר הכיתות הנורמטיביות המאושרות.

2. עובדים שאינם מורים

סל שירותים נלווים בחטיבות הביניים דומה לזה הניתן בחטיבה העליונה כאשר המפתח הוא 33 תלמידים בכיתה.

תקן העובדים שאינם מורים בחטיבת הביניים הוא כדלקמן:

התפקיד	מספר כיתות למשרה	הגדרת תפקיד
א. עובדי מינהל	4	מנהלן, מזכירה
ב. עובדי שירותים	6.15	עובדי ניקיון, גן, חצרן
ג. ספרנים	25	
ד. עובדי סיוע	3.8	לבורנט, עובדי אחזקה
ה. רכז חנוך חברתי	60	

3. הוצאות שאינן שכר

תקן משרד החינוך לחטיבות ביניים אינו כולל תקציב להוצאות שאינן שכר. הוצאות ביה"ס לפעולות, חומרים, אחזקה, תפעול וכד' ממומנות ע"י הבעלות באמצעות תשלומי הורים והשתתפות הרשות המקומית.

6. עלות חטיבה העליונה

מורי החטיבה העליונה מועסקים ע"י הבעלות (הרשות המקומית או הרשת החינוכית).

מאחר שאנו עוסקים בשיטת תקצוב לתלמיד, הרי שהתלמיד עומד במרכז מערכת התקציב ויש להגדירו היטב עפ"י המאפיינים העיקריים הקובעים את עלותו והם:

- דרגת הכיתה בה לומד התלמיד.
- מסלול לימודיו.
- מגמת לימודיו.
- סוג הכיתה (רגילה, ל"ב עיוני-מב"ר, ל"ב טכנולוגי-הכוון, מרכז חינוך)

כל מגמת לימוד משוייכת לקבוצת תקצוב

1. קבוצות תקצוב

- צרוף מקצועות עיוני – מגמה 0099 – מגמת צרוף מקצועות.
- צרוף מקצועות עיוני-מדעי – מגמה 0097 – מגמה עיונית מדעית. מגמה זו מיועדת לתלמידים שמקצועות הבכירה לשהם הינו כימיה או פיסיקה או ביולוגיה ברמה של 5 יח"ל.
- עיוני רב התנסותי – רשימה סגורה של מגמות המאופיינות בשני מקצועות בחירה שהינם עתירי התנסות.

2. הגדרת המוסד

המשתנה הנוסף בקביעת התקצוב לתלמיד הינו המוסד בו התלמיד לומד

- **דרגת הותק וממוצע גמולי ההשתלמות המאופיינים למוסד****
- הרכב כיתות הלימודים
- הגשת תלמידים לבחינות בגרות
- גוון הלימודים בביה"ס.

** פרופיל המורים קובע את מחיר השעה

רמת השירות של ביה"ס קובעת את מכפלת מחיר השעה.
דרוג התלמיד קובע את זכאותו למס' שעות הוראה

3. תקציב שעות לכיתה

- **ש"ש פרונטאליות** – שעות הוראה עיוניות במקצועות החובה, במקצועות הבחירה, שעות התנסות במקצועות בחירה.
- **ש"ש פיצול חנ"ג**- השעה הניתנת עבור פיצול כיתה מעורבת וממוצעת של 36 תלמידים, לשתי קבוצות חנ"ג.
- **ש"ש להכנה לבחינות בגרות**- השעות הניתנות עבור גמולי כנה לבגרות.
- **שעות תפקיד לכיתה-**

	עיוני	טכנולוגי	
א.	3 ש"ש	3 ש"ש	שעות חינוך
ב.	2.25 ש"ש	2.25 ש"ש	שעות ניהול
ג.	1.7 ש"ש	1.70 ש"ש	שעות גיל
ד.		1.75 ש"ש	מרכזי מגמות ומעבדות
	0.19	0.24	סה"כ לתלמיד

בהנחה של כיתה ממוצעת בת 36 תלמידים .

4. המרכיב הקבוע

המרכיב הקבוע תלוי בקבוצת התקצוב, והוא כולל עלויות שכר של עובדי המינהל, עובדי שירותים, עובדי אחזקה ועובדי סיוע.

כמו כן במרכיב זה נכללות הוצאות שאינן שכר : הוצאות אחזקה ושירותים, ציוד לימודים ופעולות תרבות וחברה.

לפי הפירוט הבא :

עובדים שאינם מורים

תקן העובדים שאינם מורים בחטיבה העליונה הוא כדלקמן :

התפקיד	מס' כיתות למשרה	הגדרת תפקיד
א. עובדי מינהל	4	מנהלן, מזכירה, מנהל חשבונות
ב. עובדי שירותים	6.15	עובדי ניקיון
ג. ספרנים	25	
ד. רופא	200	
ה. אחות	80	
ו. יועץ חינוכי	14	
ז. רכז חינוך חברתי	60	
ח. סיוע טכני	3.8	טכנאי מעבדות, סדנאות טכנולוגיות, לבורנטים ועובדי אחזקה למינהם.

הוצאות שאינן שכר

תקציב ההוצאות כולל 2 מקורות :

תקציב הוצאות לאחזקה ופעולות לכתה ותקציב הוצאות על חומרים לתלמידים.

התקציב בנוי כך :

הוצאות אחזקה ושירותים לכתה

א. הוצאות שוטפות (דאר, טלפון, שכפול, צרכי משרד)

ב. בדק בית ותיקונים

ג. תיקוני ריהוט וציוד (בלאי)

ד. אחזקה שוטפת (חשמל, מים, חומרי ניקיון)

ה. הוצאות ביטוח

ו. נסיעות אש"ל והובלות

ציוד לימודי טכני לכתה

א. ציוד מעבדות וסדנאות

ב. חידוש ציוד למעבדות וסדנאות

ג. תחזוקה והפעלת מעבדות וסדנאות

ד. ציוד לימודי טכני

פעולות תרבות וחברה לכתה

חוגים, טיולים, הרצאות, מסיבות וכו'.

7. שירות פסיכולוגי ייעוצי

אופן ההשתתפות - הפסיכולוגים מועסקים ע"י הרשויות המקומיות.

המשרד מעביר חלקו בשיעור של 1/12 מהעלות השנתית מידי חודש.

שיטת השתתפות המשרד: 68% מעלות של פסיכולוג.

העלות הממוצעת לפסיכולוג בהתאם למוסכם חושבה לפי דרגה 17+43 ממוצעת.

8. קציני ביטחון - קב"טים

קב"ט מוסדות חינוך ברשות המקומית אחראי על כלל מערך האבטחה במוסדות

החינוך - מונחה ע"י קב"ט המחוז ומשטרת ישראל.

אחראי להערכות והתארגנות מוסדות החינוך לאירועי חירום בשגרה ולשעת

חירום בעת מלחמה בהתאם להנחיות קב"ט המחוז ופיקוד העורף.

מתאם בתחום פעילות הטיולים של ביה"ס ברשות המקומית בנושא בקרה על

ביצוע הטיולים, השתלמות ומעקב באכיפת הוראות ביטחון.

מפתחות למינוי קב"טים מוסדות חינוך ברשויות:

לכל 25 בתי-ספר - משרה מלאה.

10 גני ילדים שווה ערך לבית ספר אחד.

שיעור השתתפות המשרד - 75% מהעלות של משרה ממוצעת.

9. קציני ביקור סדיר - קבסי"ם

המחלקה לביקור סדיר מופקדת על הבטחת ביצוע חוק לימוד חובה ע"י מניעת נשירה והחזרתם של נושרים למערכת החינוך) גן חובה ועד תום כיתה י (ופועלת למען תפקוד תקין ומיצוי מלא של אחריות אותם גורמים המערכת החינוך ושירותי הרווחה שיש להם נגיעה לנושא הביקור הסדיר.

קריטריונים לתקציב והשתתפות המשרד
אופן הקצאת המשאבים להשתתפות המשרד במשרת קצין ביקור סדיר הינה כדלהלן:

- עדיפות לרשויות בהן מספר הקב"סים נמוך מהממוצע הארצי ביחס לתקן הנורמטיבי.
- העדיפות נקבעת על-פי נוסחה המתבססת על אמדן מספר הנושרים הפוטנציאליים לפי מגזר(יהודי/ערבי) ומדרג לימוד - בהתאם לשיעורים ארציים בפועל.
- מספר תלמידים עולים ושיעורי נשירה ידועים לגביהם.
- רמה סוציו-אקונומית של היישוב (אותם פרמטרים המקובלים בתכנית הרווחה החינוכית).
- מתח הדרגות הינו בהתאם לבדיקה - נע בין ב.א. + 5 שנות ותק - ב.א. + 30 שנות וותק.

השתתפות המשרד היא 75% מעלות משרה ממוצעת. .

10. הסעות

הסעות התלמידים במערכת החינוך מסייעות ליישום חוק חינוך חובה לתלמידים שבאזור מגוריהם אין בית ספר או שבת הספר נמצא בריחוק ניכר מביתם. הבסיס להפעלת מערכת ההיסעים מושתת על קביעת מיפוי ואזור רישום, תוך הקפדה על ויסות נכון של תלמידים בין מוסדות החינוך. אוכלוסיית התלמידים הזכאים להסעות הינה לתלמידי גני חובה ובתי ספר בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד. השתתפות משרד החינוך בהוצאות הסעות תלמידים מבוססת על שתי שיטות תקצוב:

"עלות מסלול" ו"פר תלמיד" כמפורט להלן:

א. תלמידי החינוך המיוחד

הסעות אלה מתוקצבות על בסיס "עלות מסלול". ישנה בעיתיות בשל החלטות הקפאה ואי מתן שיפוי על תוספת עלויות. בפועל

ב. תלמידי החינוך הרגיל

השתתפות משרד החינוך בהסעות התלמידים בחינוך הרגיל מתוקצבת לפי שיטת תקצוב פר תלמיד(פר נסיעה)

השתתפות המשרד מבוססת על "תעריף לתלמיד ליום הסעה". התעריף אחיד לכלל התלמידים בחינוך הרגיל המוסעים ע"י אותה רשות.

קריטריונים:

תלמידים מגן חובה ועד כיתה ד' – מרחק של לפחות 2 ק"מ מהבית לביה"ס או לגן הקרוב למקום המגורים.

תלמידים מכיתה ה' ועד כיתה י' – מרחק של לפחות 3 ק"מ מהבית עד ביה"ס הקרוב למקום המגורים.

החזר המשרד:

למועצות אזוריות – 85%

לרשויות מקומיות – 50%

לרשויות נטולות מענק – 40%

יש לציין כי מחיר ה"פר קפיטה" נקבע הסטורית, ואינו מתעדכן.

ליווי הסעות

בתקנה 2 לתקנות הסעה בטיחותית לילדים נכים מהתשנ"ה 1995 נקבע כי לרשות המקומית יש אחריות לביצוע ליווי לילד נכה הזכאי לקבלה וגר בתחום שיפוטה. ילד נכה זכאי לליווי במידה והוא אופייני בוועדת ההשמה כחולה נפש, כאוטיסט, כמי שסובל מהפרעות התנהגות קשות, כבעל פיגור עמוק, פיגור קשה או בינוני, או לחלופין משותק מוחין או בעל נכות פיזית קשה או נמצא זכאי לליווי עי ידי ועדת החריגים של משרד החינוך.

משרד החינוך קבע מס' הנחות עפ"י מוחזר סכום פר מלווה:

- כל 3 ילדים יקבלו מלווה אחד.
- השתתפות המשרד עומדת על 75% מעלות העסקת מלווה (25% ע"ח הרשות).
- כל מלווה מתוקצב לפי 4 שעות עבודה ליום (2 איסוף + 2 פיזור).
- ישנם בממוצע 277 ימי הסעה בשנה.
- שכר המלווים מחושב לפי שכר מינימום בתוספת 35% עבור עלות מעביד. היות וההנחות אינן ברות ביצוע, ברוב המקומות, גם כאן הסכומים ה"נופלים" על הרשות המקומית עולים על המוצהר.